

GORIŠKI LIST

„Goriški list“ izide vsako sredo in soboto zjutraj. — Uprava uredništva v Gorici, Corso Verdi štev. 47 - Telefon štev. 292. Uglasi se zaračunavajo po ceniku. — Račun pri Cassa di Risparmio Gorica.

Gorica, dne 13. decembra 1944.

Za mesto Gorica in Trst: posamezna številka 0.50 lir, polletna naročnina 26.— lir, celoletna 52.— lir. — Izven mesta Gorica in Trst: posamezna številka 1.— lira, polletna naročnina 47.— lir, celoletna 90.—

Kje je pamet?

Razsodnost, k topi zveri si zbežala, pobedastél je človek.
Shakespeare: Julij Cezar, III.

Oni dan mi je prijatelj z čežete ves žalosten položil: »Kako je mogoče, da so naši ljudje tako strašno zaslepljeni. Zakaj pamelnemu in razsodnemu človeku nič ne verjamejo, sleparjem pa vse. Zakaj verjamejo rdečim, ko jim pravijo, da niso proti veri, katoličanu pa ne, ko jim z olipljivimi dokazi razložijo, da je pri njih organizirano breznarodno brezboštvo. Zakaj so jim verjeli in drli za njimi, ko so jim označili nacionalizem, in zakaj jim verjamejo in derejo za njimi danes, ko jim priporočajo internacionalnost? Zakaj pobijajo zavodne narodne ljudi, tiste pa, katere je Gregorčič označil kot tujece zemlje lačne, kot vihar grozan z gorkega juga, valijo na levi breg Soče in jih podpirajo. In še polno je drugih »zakaj«, na katere ne znam odgovoriti. Včasih se mi zdi, da se je v naših dneh in na naši zemlji dopolnilo isto, kar je preroško videl evangelist Janez v skrivnem razodelju: »In pahnen je bil veliki zmag, stara kača, ki se imenuje hudič in satan, ki zapeljuje ves svet; pahnen je bil na zemljo in njegovi angeli so bili pahneni z njim.« Kaže, da so padli baš ne slovensko zemljo, po kateri kužijo zrak in trapijo uboge ljudi.»

Tako je položil in potrdil sem moral, da ima prav. Točko je v naših časih dogodkov in besed, katere zdrav človeški razum zamana skuša doumeti in ob katerih se vsaka pamet kar uslavi. Srečal sem pred par dnevi znanca iz mladih dni in sem mu omenil, kaj pišejo »osvobodilni« letaki o Srbih, ki se predzrejajo vpirali se rusko-mongolskim četam in se borili za resnično svobodo svojega naroda, da jih je hreba namreč pobiti. Pa mi je zabrusil: »Prav je, da jih koljejo; vse naj pobijejo, zakaj pa se upirajo.« Obstal sem ob nepričakovani izjavi človeka, ki trdi, da je narodnjak in da je zato za parlament, ker so narodni borci. Sovjetski vojaki (Kajmuki, Tažari, Kirgizi itd.) so mu bralje in lahko koljejo Srbe, slovanski Srbi se pa niti braniti ne smejo. Kaj mu je slopilo v možgane? Ali ni šel vanj morda eden tistih z naba pahnenih hudičev?

Poznam drugega človeka v Gorici, ki pripada tako zvanemu razumništvu. Po rodu je Slovenec in tudi mila mu soproga je Slovenka. In vendar sliši otroke vzgojila tako, da ne znajo skoraj nič slovenski. Doma, v družini ne govorijo slovenski. Vse to je zelo žalostno; vendar bi se človek ne pomudil pri tej suhi veji na svežem deblu slovenskega niti za hip, če ne bi isli človek javno in zasebno govoril o izdajalcih, katere da čaka huda kazen. In če ga vprašaš, kdo so tisti izdajalci, ti imenuje par kristalnočistih narodnjakov, ki so »za svoje narodno prepričanje delali in trpeli ta čas, ko je on tičal v temnem zakotju ves v strahu, da ne bi njegovi ta višji zvedeli, da je tudi on pred davnimi leti znil nekaj slovenskih besed. Mož trobi sedaj v isti rog z Baeblerjem, Wilfanom in drugimi takimi privravci, ki jih do lanskega leta na Primorskem nihče ni po-

Četrta ameriški velenapad pri Aachnu

NEMŠKI PROTISUNKI V POSAARJU — PONESREČENI NAPADI NA NEMCE V SREDNJI ITALIJI — BREZUSPEŠNI BOLJŠEVIŠKI NAPADI MED BLATNIM JEZEROM IN DRAVO — BOLJŠEVIŠKE IZGUBE NA VZHODNI SLOVAŠKI

Vrhovno poveljstvo nemške vojske objavlja:

Po močni lopniški pripravi je prva severnoamerikanska armada včeraj začela s četirimi velenapadom vzhodno od Aachna. V teku so ogorčeni boji s sovražnikom, ki je na nekaj meslih vrl na glavno nemško bojišče.

Na obeh straneh Saarlauterna irajajo zagrizene borbe za nemške urdobe, ne da bi se položaj bistveno spremenil.

Med Saargemündom in Hagenuom je sovražnik z okrepljeno silo nadaljeval z napadi na široki fronti. S lakojšnjimi protisunkmi je bil po nekaj kilometrih pridobljenega ozemlja preslrežen. Na južnem delu Saargemündu in v Hagenu so vzplameli hudi ceslni boji.

Tudi v južni Alzaciji se bore nemške čete na dosedanjih težiščih še nadalje v hudem obračunem boju. Ob njihovi zagrizeni vztrajnosti je spodletelo veliko sovražnikovih napadov aji pa so se po malenkostnem pridobitju ozemlja zaustavili.

Molilni ogenj nemškega daljnosežnega orožja zlasti nad Londonom se nadaljuje.

V srednji Italiji so se močni sovražni napadi na nemške nove pridobljene položaje južnozahodno od Ravenne zrušili pod osredotočnim obrambnim ognjem. V močvirnatem ozemlju severno in severnozahodno od Ravenne je bojno delovanje včeraj ponovno ožvelelo.

Ob Donavi so nemške čete razbijle sovražno mostišče severnozahodno od Vukovarja. Glavna nekega sovražnega polka je bila pri tem uničena. Močnejši napadi Sovjetov južnovzhodno od mesta so ostali brez uspeha.

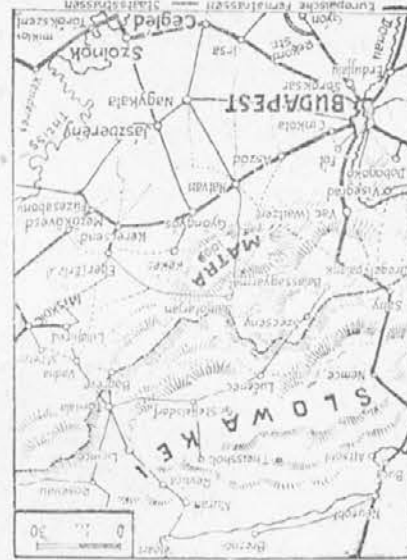
Na Madžarskem so boljševiki brezuspešno napadali med Dravo in Blatnim jezerom ter ob ožini Szekesfehervara. Poskusi močnih sovjetskih pehotnih in oklepnihi sil, da bi razširili vdorno ozemlje severovzhodno od Budimpešte, so se v hudih bojih izjalovili. Na nekem odseku je bilo od 18 napadajočih sovražnih oklepnikov sesreženih 17.

Na področju Miškojca in v južnem delu vzhodne Slovaške so boljševiki z več novimi strelski-

mi divizijami in oklepnihi skupinami ojačili svoje napade. Njih predorni poskusi so spodleteli ob trdovratnosti nemških divizij. Trpeli so velike krvave izgube. Zoper krajevne vdore severno od Miškojca so bili započeli protukrepi.

Državno ozemlje na obeh straneh Rena je bilo tudi včeraj cilj sovražnih nizkoletečih letal. Vrhu lega so ameriški teroristični bombniki napadli več krajev, predvsem mesti Koblenz in Bingen.

V boju s sovražnim dovoznim prometom so nemške podmornice potopile pet ladij s 34000 BRT in dva rušilca.

KOMUNISTIČNI UPOR V GRČIJI ŠE VEDNO TRAJA

Britanska okrepitev je na poti v Atene. Komunisti so do sedaj spravili skupaj 23.000 mož. Komunistični oddelki korakajo proti področju, ki ga brani general Zervas, vrhovni poveljnik epirskih čet.

Reuter poroča, da so angieške čete v ponedeljek začele z obširno akcijo v vzhodnih predmestjih Aten.

Papandreu je izjavil, da bo državljanska vojna končana v tistem trenutku, ko bodo komunisti demobilizirali partizane. Za sedaj ni druge rešitve položaja v Grčiji. Vsi člani laži-vojaških organizacij, ki so bili ujeti, so bili razoroženi in internirani. Kakor že večkrat je Papandreu tudi to pot izjavil, da so komunisti napadli ne samo hiše, ampak tudi cerkve in bolnišnice.

„Exchange Telegraph“ sporoča, da v Londonu s simpatijo gledajo na Mac Millana, ki gre v Atene. Pričakujejo od njega, da bo uspešno zaključil boje in da bo uspel spraviti skupaj vlado iz vseh strank.

Sporazum, ki se je sklenil med komunističnim poglavarjem Serafisom in angleškim generalom Scobijem, je padel v vodo, ker so komunistični oddelki kljub sporazumu še naprej prihajali v Atene.

svicarski časopisi ugotavljajo, da so se Angleži morali popol-

noma nasloniti na desničarje in z njimi sodelovati, čeprav Churchill in Eden v uradnih izjavah to tajita.

Vsa poročila pa soglašajo v tem, da med barikadami razsaja strašna lakota in pomanjkanje.

Nova Bonomijeva vlada

Bonomi je sestavil novo vlado s podpredsednikom komunistom Togiatuom in Rodinoem. Zunanje ministerstvo ima voditelj krščanskih demokratov Alcide De Gasperi. V vladi so trije komunisti, trije krščanski demokrati, trije liberalci, dva delovna demokrata in dva socialisti.

Akcijaska stranka in socialisti, ki ne sodelujejo z vlado, so izjavili, da ne morejo sodelovati z vlado, ki je imenovana od kraljevskega regenta ne pa od osvobodilnega odbora. V tem smislu piše tudi socialistično glasilo „Avanti“.

RUDARJI V SICILIJI BREZ POSLA

Kakor poroča »Baseler Nachrichten« je prefekt sicilske pokrajine Enna stavil Bonomijevi vladi zahtevo, da se takoj obnovi delo v siciljskih rudnikih. Sedaj je 60.000 rudarjev nad 1 leto brez kruha in je zaradi tega prizadetih 200.000 oseb.

znal. Kdo je vedel za Baeblerja, ki od l. 1919, kar je kot kralkohlačnik iz ljudske šole zapustil ldriljo, nikdar več ni stopil na našo izbičano zemljo do tani, ke je k nam prinesel bralomočno borbo in razdejanje? Kdo je poznal Wilfana mlajšega, ki je za Primorsko in njeno bolečino vedel morda le iz šolskih klopi ali iz časopisov ne pa iz krute, doživljene vsakdanje resničnosti zadnjih 25 let. V težkih časih ga nikoli ni bilo na Primorskem, sedaj pa hoče lu vladati in obsoja na smrt idealne slovenske narodnjake.

V Gorici je bil mlad zdravnik slovenskega porekla, ki se je do 8. septembra lanskega leta ogibal slovenske družbe kot vrag blagoslovljene vode. Povsod

drugod si ga videl, samo med Slovenci ne. Sedaj je pa že nekaj mesecev v gozdu med tovariši in tam igra slovenskega »osvoboditelja«. Takih primerov je še veliko, kajli ta pasma je pri nas, žal, le preštevilna. In za temi in podobnimi političnimi pustolovci so drveli in še drvijo nekateri in ne pomislijo, da med njimi ni niti enega tistih mož, ki so 20 let trpeli, spoznavali ječe in konfinacijo.

Dvajset let smo si želeli slovenskih šol in smo se pritoževali čez krivice, ki so se nam godile. Sedaj ko domačo šolo imamo, pa je v Gorici sami še vedno nekaj ljudi, ki hočejo veljati za narodnjake, a otrok ne pošiljajo v domačo, slovensko, temveč rajši v

drugorodno šolo. To vse iz golega sovraštva do vsega, kar ne diši po parlamentu, ali pa iz strahu pred neko umišljeno nevarnostjo. Človeku olrpe razum, ko sliši take in podobne reči. Človeška logika ne more razložiti takega početja. Je pač sam satan obsedel marsikoga in mu zašenečil um, da ne razlikuje več, kaj je dobro, kaj zlo, kaj je pravica in kaj krivica, kaj resnica in kaj laž.

Kadar premišlujem take in podobne pojave v našem življenju, mi vedno pride na misel Ivan Cankar, umelnik in videc, ki je v dosli manj resnih časih obupaval nad neugnano nerazsodnostjo nekaterih ljudi ter je nekčaj ves truden in razočaran vzkljknjil: »Ljudje božji, kje je pamet!«

Našim čitateljem

Tehnične ovire so zakrivilo, da je današnja številka »Goriškega lista« izšla v skrčenem obsegu. Zaradi vojnega časa moramo vedno računati s takimi zaprekami in zato naj nam naši čitatelji in prijatelji oprostite to neizogibno skrcenje. Poskrbeli bomo, da bodo naši čitatelji dobili v kratkem dovoljno nadomestilo!

UREDNIŠTVO IN UPRAVA
„GORIŠKEGA LISTA“

Triletnica pakta

Ob triletnici trojnega pakta med Nemčiji, Japonsko in Italijo so si zunanji ministri vseh treh Držav, to je von Ribbentrop, Sigemizu in Mussolini izmenjali prisrčne brzojavke, v katerih si zagotavljajo medsebojno zvestobo, in izražajo svojo voljo do končne zmage.

Pakt Francije s Sovjeti

10 t. m. je bil v Moskvi podpisan sporazum med Francijo in med Mosko o medsebojni podpori in prijateljstvu. Berlinski komentatorji pripominjajo, da je ta sporazum, ki ga je sklenil De Gaulle poraz za Anglijo, ki je smatrala Francijo kot svoje izključno vplivnostno območje.

Isti vtis imajo tudi v nevtralnih državah, v katerih sklepajo, da bo ta pogodba v Angliji sprejeta z znatno hladnostjo.

O gospodu, ki ve...

V Solkanu živi silno spoštovan gospod, ki je sicer že starejši in poln življenjskih preizkušenj, a kar je glavno, samega sebe smatra za najboljšega Slovenca in je zato, kar je nujna posledica njegove zavednosti, seveda vroč simpatizer partizanov. In še to prednost ima, da mu ni treba pehati s komolci in se prerivati, da bi zlezal kam naprej, ker so mu rdeči kar sami od sebe obljubili najlepšo bodočnost.

Ta gospod, znan predvsem po svoji izjavi, da so Črne bukke le gola propaganda, je kar na lepem postal pri rdečih silno popularna osebnost, pravijo, da zato, ker ima tudi o slovenščini najčistejše pojme. Saj zanj je slovenščina tako zvišena, tako dragocena, da je ne mara skruniti v svoji poslovni praksi. Ker bi ta lepi jezik tudi njegovi otroci pri učenju utegnili po nemarnem izgovarjati, je ta dični slovenski rodoljub lepo poskrbel da se to ne more zgoditi. Bo že menda res, da so po njegovem pravu slovenske šole »okupatorske«, italijanske pa niso.

Ker še nihče ni imel o svojem materinem jeziku tako zvišenih pojmov, kot jih ima ta naš gospod, ki igra med goriškimi inteligenti prvo violino, zato naj se mu nihče ne čudi, če lahko s komolci, prekrižanimi na hrbtu, mirno in brez strahu gleda v bodočnost.

(Iz »Tolminskega glasa« štev. 20.)

Amerikanec o Sovjetski Rusiji

V Švici je izšla knjiga z naslovom «Moskva v letih 1941-1943» ki jo je napisal Henry C. Cassidy, dopisnik Associated Pressa v Rusiji, v kateri se čita med drugim, da tujec v današnji Rusiji živi kakor v židovski ulici, ne, da bi mogel pogledati v tajne ruske države, niti da bi smel čuti, to kar ve najpreprostejši državljani. Posebno interesantne so strani, na katerih pisec riše življenje v Rusiji. Med drugim pravi pisec, da je knjiga patriarha Sergija «Resnica o religiji v Rusiji», spis, ki je rezerviran zgolj za sovjetsko propagando v inozemstvu.

***

Gospodarske vesti

Madžarski komisar za cene je predpisal maksimalne plače za vodilno uredništvo v gospodarskih podjetjih. Najvišja plača uradnika sme biti največ desetkrat večja od mezde strokovne kvalificiranega delavca.

Železna proizvodnja Španije je dosegla v prvih sedmih mesecih letošnjega leta skupno 345.200 ton proti 311.100 tonam v istem času lani. Istočasno se je zvišala proizvodnja jekla od 384.800 na 400.000 ton.

Industrijalizacija je v zadnjih letih na Balearskih otokih močno napredovala. Od leta 1936, dalje se je s kapitalom 20 milijonov pezet ustanovilo 600 novih podjetij, med njimi 31 tekstilnih tovarn z letno kapaciteto 17 milijonov metrov bombažnih tkanin. Zato se je razvila tudi proizvodnja usnja.

Nazadovanje švedske zunanje trgovine je skokoma povečalo brezposelnost mornarjev in pristaniških delavcev. V železnih rudnikih so bili v zvezi z izvoznimi omejitvami izvršeni prvi odpusti delavcev. Gospodarski krogi so zaradi nadaljnjega narastka brezposelnosti zaradi nazadovanja zunanje trgovine zelo vznemirjeni.

Švedska industrijska proizvodnja je v avgustu zopet nazadovala, in sicer je padel produkcijski indeks (leta 1935. = 100) od 107 na 106. Najbolj je padla proizvodnja v jekleni, železni in strojni industriji.

Sovjetska unija zahteva s svojimi reparacijskimi terjatvami proti Finski in Rumuniji približno 30-50 odstotkov predvojnega izvoza teh dežel. Do tega rezultata prihaja ameriška zveza za zaščito lastnine v inozemstvu. Zveza žilostno ugotavlja, da bodo zaradi tega trgovinski odnosi obeh teh dežel do Anglije in USA prav občutno moteni.

DEJSTVA IN UGOTOVITVE

„Zmaga“ v Ajdovščini

Vojaško nepomebno in strahopetno teroriziranje prebivalstva v Vipavski dolini, ki ni posledica prav nikakih vojaških podvigov, so komunisti raztrobili prave svetu kot junaško zmago partizanskih oddelkov. Vsi tisti, ki so na lastni koži občutili in od živih prič slišali o dogodkih na Vipavskem, bodo spet za eno izkušnjo bogatejši, da bodo vedeli pravilno oceniti vse vesti o zmagah po drugih krajih, zlasti po Hrvaški in po Bosni. «Slava» pa in «ugled», ki ga na ta način dobiva «nova Jugoslavija» se bo pa morala nekoč razbliniti, kakor se je razblinilo veselje nekega Vipavca, ki je iz varnega skrivališča tam nekje od Udin prihitel v Gorico po podrobnosti slavne zmage, pa je zvedel, da tudi njegovim svojim partizansko druhal ni prizanesla, ampak jih je temeljito okradla.

Iz kavarne

Prizor iz kavarne. Dva gospoda se menita o političnem položaju v Sloveniji. Prvi, malo bolj razgledan, bržda sredinskega mišljenja, razlaga drugemu moč OF. Drugi očito manj razgledan ga pazno posluša.

«In končno, Ljubljana je še vedno vsa za OF!» pravi z važnim posmeškom prvi, in skomizne z rameni, kakor to store Neapolitanci, češ: «c'è poco da dire».

V pojasnilo prvemu kakor drugemu, da si bosta nekoliko bolj plastično predstavljala, ponatiskujemo pismo, ki ga je pisal pošten Primorec, ki živi v Ljubljani, svojemu znanca v Gorico.

Takole pravi: «Mnogo OF-arjev in simpertizerjev izhaja iz tako zvanih purgarskih in salonskih krogov, t. j. iz presitega meščanstva. Ti so pred vojno smatrali vsako pritožbo o težkem položaju in siromaštvu od strani nižjega sloja za protidržavno in prevratno ter vsako pritožbo proti socialnim krivicam kot laž. Delavski znoj in žulji so jim bili devetindevedeseta briga. Živeli so v izobilju in razkošju ter v udobnih stanovanjih. V poletnem času pa so zahajali v razna letovišča. V primeru bolezni ali pa kake operacije so se kar na daleč izognili naših bolnic in potrosili ogromne

vsote v raznih sanatorijih in klinikah izven nase pokrajine. Njih glavna skrb je bila izkoriščanje delavstva, naj si bo v raznih industrijskih in trgovskih podjetjih. Ni jim bilo za dosti, da so se le mastili na račun delavstva in nižjega sloja, ampak so kar tekmovali, kako bodo bogateli na delavski račun. In takšna družba hoče danes igrati zlatega angela, čes da je bila poprej vsestransko prikrajšana in se šteje za oznanjevalko boljših časov in vsestranske pravičnosti.

Zaradi tega bi bilo potrebno enkrat te salonske OF-arje pošteno ožigosati in razgaliti, ker so to ljudje, ki igrajo le judeža in so najbolj krivi današnjih razmer na Slovenskem.

Tem ljudem bi prej pripadel na čepico kot emblem in sicer moškim «buteljka in klobasa» ženskam pa «pincefa in rosseto», kakor pa «srp in klavir».

Spet en „biklist“

Pri partizanih se imenuje biklist tovariš, ki upogne hrbet navzgor, navzdol pa pritiska. Te «bikliste» je treba po Kidričevem nalogu pregnati in «biklistiko» je treba izgnati iz partizanskih vrst. Če jo pa hočejo pregnati, jo morajo najprej ugotoviti. Ker v naši rubriki «ugotavljam» «dejstva», bi z mato ugotovitvijo radi doprinesu k ugotavljanju biklistike med tovariši.

Slab zgled biklistike sta dala v Ajdovščini brez dvoma tovariša France Bevk in Wilfan, ki sta v Ajdovščino prikorakala z vsem ponosom in prezirno do uboge raje, hodila sta kot bi požla kol, gospodstvo je kričalo iz vsake njune kretnje. Zlasti Bevk je prav po diktatorsko zahteval od ljudi, da žrtvujejo za zmago vse: živila, obteko, obutev, odejo, opremo, skratka prav vse. Tipičen pritisk navzdol! Ko pa je prišla višja sila (ber: nemški tanki), se vzravnala. Bevk in Wilfan nista ponosno postavila v bran, ampak sta upognila hrbet in pohujleno zbežala med zadnjimi ajdovščimi hišami proti Hublju. Tipičen upognjen hrbet navzgor! Bevk je dal še simboličnega izraza svoji biklistiki, ko mu je v Ajdovščini krknil konj in si je omislil bicikelj s katerim se je potem vozil upogibajoč se navzgor in pristikajoč navzdol.

Marijanska akademija

Praznik Brezmadežne je poslel v zadnjih desetletjih pravi praznik slovenskega dijaštva in šolske mladine. Kolikoma vsak poklic svojega zaščitnika, tako si ga je izbrala slovenska učeča se mladina v najlepšem vzoru — v Brezmadežni.

V drugih krajih Slovenije so slavili dijaki ta svoj praznik že dolgo vrsto let, slovenski goriški dijaki pa so ga začeli slaviti z letošnjim decembrom. O tem nam priča lepo uspela akademija v dvorani zavoda Naše Gospe v ulici Sv. Klare, ki so jo pripravili učenci nove goriške slovenske gimnazije.

Prva točka sporeda je obsegala zborni pesem Zgodnja Danica, ki je simbolična pesem kongreganistov — dijakov in dijakinj.

Ena izmed dijakinj četrtega razreda je z lepim govorom počastila Marijin praznik. Pelješolec Vladko Slanič pa nam je v govoru predstavljal brezmadežno kol sedež modrosti in pozval sodijake, naj se dvigajo preko nje do svoje izobrazbe.

Med obema oklamacijama je zapel dekliski zbor v sedanjih vojni naslajo pesem »Marija, pomagaj nam v vojskni čas«.

Razstava igrač

Zadnje štirinajst dni je goriška nemška mladina izkoristila svoj prošli čas za pripravljanje lepega presenečenja otrokom slovenskih in italijanskih vojakov, ki so padli v tej vojni. Deklice so izdelale lične lesene igrače, kol slone, zebre, konjičke piške, peletinčke, vlake, mizice, stolčke, božične mozičke in podobno. Pri tem delu so jim pomagali vojaki, ki so izrezljali iz lesa oblike živali in drugih predmetov, deklce pa so jih ugledale s smirkovim papirjem, jih okusno in pisano obarvale, sestavile in pritrile na kolesčka.

V nedeljo ob 11. uri dopoldne so nemške oblasti razslavo slovesno odprle. Predstavnike in obiskovalce je pozdravil poročnik G. Schädler. V svojem govoru je med drugim pohvalil pridno mladino, ki skrbi za uteho prizadetih družin in ki se skuša z okusnimi in lastnoručno izdelanimi igračami zbližati z njimi. Nekaj igrač so poslali otrokom v Nemčijo, ostale pa bodo razdelili goriškim vojnim sirotam okrog božiča.

Igračke so razstavljene v lepi palači v ulici Crispi. Na belopogrjenih mizah so okusno razvrščene pod zelenimi smrečicami, pri mizi pa stoji deklce, ki so

Lep je bil govor akademika Miloša Kogojca. V njem je podal zgodovinske podatke o nastanku svetlogorske božje poti.

Po lepem pozdravu in nagovoru vseh obiskovalcev je recital g. dr. Lovrenčič svojo Legendo o Mariji in paslirici Rškici. Pesem je dolga, a vsi so jo zbrano poslušali, saj jo je recital pesnik sam in jo podal prav doživeto. Zanimiva in posebne pohvale vredna pa je bil govor gospoda kateheta Mirka Mazore. V njem je povezal svoje misli z raznimi navedbami Marije, z raznimi latinskimi citati in podal vse v nekaki poetični obliki. Svoj govor je zaključil z lepimi Gregorčičevimi verzji, ki jih je seveda primerno uborabil.

Po zaključni ločki, ki je obsegala zborovo pesem »Zmagala si«, je pozdravil vse udeležence prevzvišeni knez nadškof prae. Margolič. Zahvalil se je dijakom za povabilo, pohvalil njih podjetnost in sposobnost ter jih bodril k vztrajnosti v tem svetlemu pravcu njih mladega življenja. Končno je vsem podaril svoj paslirski blagoslov. Njegov pozdrav je vse prijelo razveselilo, saj je govoril v slovenščini.

Vsak iz zapuštil dvorano vselega srca.

igračke izdelale. Radovednim obiskovalcem prav rade razložijo svoje delo, ki jim ni le krajšalo čas, pač pa prineslo tudi prijetno zadoščenje.

RAZDELITEV CIGARET

Pokrajinski prehranjevalni rad sporoča, da se je začela v lork 12. t. m. delitev tobaka in sicer 30 g na osebo, ki ga je mogoče dobiti z drezkom štev. 2 decemberske tobačne karte.

UKRADENA

mi je bila na glavni postaji v Gorici iz nebarvanega ličja pletena torbica. V njej je bilo nekaj živil, okrog 300 lir gotovine in dokumenti. Osebo, ki je torbico vzela, prosim, da pošlje dokumente na upravo »G. L.« Corso Verdi 47-II. Drugo lahko obdrži.

Prizadeta.

NAKAZILA DRUŽINSKIM ČLANOM PADLIH VOJAKOV

Družinski člani padlih vojakov, bivajočih v območju goriškega okraja, ki si še niso dali izplačati zaostalih ali tekočih nakazil, se vabijo, naj lo stote čim prej na goriškem županstvu, ostali iz nekontroliranih občin pa na uradu začasnih občin v Marconijevi ulici štev. 4.

Odgovorni urednik: Dr. Milan Komar - Gorica

Dr. Joža Lovrenčič:

ZGODOVINA SLOVENSKE BESEDE V POSOČJU

2. Boč oza nebeschi polik tebe je usa gnada, otpri nam nase serze ino misou da bi mi tebe isposnali sa prauizniga boga, dai nam dar suetiga duha da bi mi tebi is prauga serza slusili, tuoi sueti Eua: gori vsieli, taisti ochranili, po nim diali, da bi po taisti (siueh), nam bos ti dau vezni leben, amen.

3. Gnada ino lubesen gospodi boga, dar suetiga ducha — 1551 — prefatio ante predicationem — scosi gnado ino lubesan Cristusa ino dar suetiga ducha, zemo mi danas ta sueti euangeli poslusat inu Woga sa gnado prosit, da mi je bode mo tako poslusali, da on bode haulen, nascha vera perteriena, nasch leben pobolschan, kateri tega seli, ta doli poklekni ino rezl...

Podobno se glasijo tudi drugi govori, ki izpričujejo, da so v goriških cerkvah brali evangelije slovenski in tudi slovenski pridigali. Ali so pridige pisali? Če so jih in bi se nam bile ohranile, bi tudi s Posočja imeli bogatejše jezikovne spomenike. Kakor na Goriškem je bilo tudi na Tržaškem, saj vemo, da je dal tržaški škof Ingenerij (1576—1600) natisniti slovenski katekizem,

da bi tržaška duhovščina po njem ob nedeljah in zapovedanih praznikih poučevala okoličane v krščanskem nauku. Žal, da se ta katekizem ni ohranil. (Prim. Grafenauer, Kratka zgod. slov. slovstva 1920, str. 72).

Še en rokopis bi omenil, s katerim so branili proti Benečanom po Wormskem miru 1521 v obmejnem Kobariškem Kotu naši ljudje svoje šteje. Rokopis je bil v grofovskem arhivu v Tolminu. Takole je bila označena v njem avstrijsko-beneška meja na Kobariškem in Bovškem: »Od Canina na Baba, od Babe na strik, od Strika na Craui grizh, od grizha na Cau, od Cala na Lastouzizh, od lastouzizha na Collino (Klin), od Colline na Struge, od Struge na Uersich, od Uersicha na Bieli potok, od Bielga potoka noter na uodo Uzha, od Uzhe uode noter u Veliki Camen. V Geterimu sotri Crisi vsecani, od tistiga Gaminu Musiz, od Musiza na Berginshi Verh, od Berginshiga Verha na Stu, kirie Naruisehe, one od Stola v priesek od prisca na clapini Zob per Rubidisce, od Rubidiscia na Podouenzo na Patoch, od Padonza na Koroške las, od Koroškega lasa na Sodenz Ruomarz, od Ruomarza... noter u potok voda Biela — in tako dalje ter končno... na Cuischia Scerbina na Mio, od Mie na Rumpet, od Rumpeta Namataiorkirie narvisee, chocher camen ana voda parti; od Mataiura na Liuač,

od Liuca na Colovrat, od Colovrata do Clobuzara.« (Prim. Rutar, Zgod. Tolm. str. 227.)

V formacijski kapitulaciji so se res omenjali obmejni prepiri v Kobariškem Kotu, kjer so se prebivalci iz Kreda, Borjane, Sedla in Logij že 1506 in 1507 tožili v Vidmu zaradi meje na Miji. Verjetno je torej, da so si dali Kotarji takoj po premirju napraviti slovenski prevod besedila za mejo.

Ako listamo po Štrekljevi izdaji Slovenskih narodnih pesmi, najdemo v njih med pripovednimi mnogo takih, ki so doma samo v Posočju, kjer so nastale in živele že v srednjem veku. Da so Slovenci v Posočju res radi peli, je potrdil tudi čedadski zgodovinar Marcantonio Nicoletti, ki je umrl l. 1596. Ta zgodovinar je v življenjepisu patriarha Filipa d'Alencona obširno opisal Tolmince, ki da so »semplici e religiosi« ter da »difendeno gelosamente l'onor loro, ne perdonano l'offesa se non espiata legitimente« pa da se držijo stare noše in običaje, nakar še pove: »Usano essi cantare in versi ne' varii modi della loro lingua le lodi di Cristo e di Beati, nonche di Mattiare d'Ungheria e di altri celebri personaggi di quella Nazione« — V navadi je, da prenevajo najrazličnejše pesmi v svojem jeziku o Kristusu in svetnikih, pa tudi o kralju Matjažu in drugih junakih svojega rodu. (Dalje.)